

UNELE ASPECTE ALE PREVENIRII EȘECULUI ȘCOLAR AL ELEVILOR

Dionisie MITROFAN, profesor la liceu

(Liceul «Petru Rareș» din or. Soroca)

Valeriu ABRAMCIUC, conferențiar universitar, doctor

(Universitatea de Stat «A.Russo» din Bălți)

The Summary

In this paper is analyzed the conditions of cases of underperformance of pupils. Based on the results identified it is described the major reasons leading to such situations. One of the purposes of research undertaken is to determine the level of involvement of parents in school life and the investigation provided to the progress of pupils. An important factor in this context is the temporary absence of one or both parents. The ways of overcoming cases of underperformance, we formulate some practical recommendations.

Învățământul modern se axează pe principii și strategii noi. În cadrul acestora o deosebită importanță se acordă reușitei activității elevului.

Deoarece în ultimele decenii societatea a suferit transformări sub imboldul științei și a tehnicii, s-a impus un ritm alert de asimilare a cunoștințelor. Ca urmare a ritmului rapid de transformare la care populația și implicit elevii din sistemul de învățământ au fost expuși, au apărut și unele probleme de natură socială și psihosocială, care se reflectă prin diferite forme de inadaptare, acestea la nivelul școlii manifestându-se prin eșecul școlar. Acest fenomen nu este o problemă nouă, de-a lungul timpului au fost realizate multiple cercetări pentru identificarea și prevenirea eșecului școlar. Este necesară o implicare a tuturor factorilor ce contribuie la educația școlară pentru stoparea și eventual eradicarea acestui fenomen. Eșecul școlar este un fenomen periculos, deoarece el determină efecte negative atât în plan psihologic individual, cât și pe plan social.

Mai întâi, se va defini noțiunea de eșec școlar. Din perspectiva cadrelor didactice și a sistemului educațional aceasta reprezintă imposibilitatea elevului de a îndeplini obiectivele propuse la nivel de clasă și materie, iar din punctul de vedere al principalului actor în acest proces de educație (elevul) - se referă la o combinație de factori care îi îngreunează procesul de învățare.

Se constată că eșecul școlar este un fenomen preponderent individual.

Se pot evidenția următoarele forme de manifestare ale eșecului școlar:

- a) faza premergătoare (încetinirea ritmului, apariția lacunelor);
- b) faza rămânerii în urmă la învățatură propriu-zisă (semnalează acumularea golurilor mari în cunoștințe, evitarea oricărui efort de îndeplinire individuală a sarcinilor, aversiune față de învățatură);
- c) repetenția sau abandonul.

Cauzele eșecului școlar sunt foarte multiple și de natură variată, însă acestea pot fi clasificate în trei grupuri mari: fizio-psihologice; social-familiale; pedagogice.

Specialiștii atestă următoarele cauze de ordin fizio-psihologic:

- tulburări somatice, neurologice, endocrine;
- tulburări legate de pubertate;

- deficiențe senzoriale;
- boli specifice vârstei;
- insuficiențe ale elaborării intelectuale;
- inteligența școlară sub limită;
- instabilitate neuromotorie, etc.

Pentru a evidenția o afecțiune somatică, un deficit senzorial sau condițiile de viață aberantă pe plan fizic, este necesar un examen somatic complet și o anchetă orientată în acest sens. Un rol predominant îl are familia care trebuie să fie sensibilă la problemele de sănătate ale copilului prin realizarea unor controale medicale de specialitate, dar și medicii prin stabilirea unui diagnostic corect și măsurilor de vindecare. Profesorul, învățătorul, medicul și familia pot contribui decisiv la identificarea cauzelor de natură somatică ce pot conduce la eșec școlar, iar prin colaborarea factorilor implicați se poate interveni din timp prin măsuri educative adaptate la nevoile elevului.

Referitor la cauzele de ordin social-familial, se pot prezenta câteva:

- familii dezorganizate, schimbătoare;
- atmosfera "încărcată" cu tot felul de excese;
- nivelul cultural scăzut al familiei (părinți excesiv de grijulii, cei indiferenți);
- lipsa (temporală) a unui sau a ambilor părinți;
- situația materială ș. a.

Acești factori pot influența în mare parte apariția eșecului școlar. Aderarea la un anumit grup social (prieteni, amici) și/sau climatul familial îl pot determina pe elev să ia o atitudine total indiferentă față de școală. Randamentul său școlar este în scădere, de cele mai multe ori doar pentru simplul motiv că «așa trebuie să fie cei din grupul nostru» și el se modelează după un anumit tipar impus de grup.

Familia care nu oferă copilului anumite exemple esențiale de conduită socială, familiile dezorganizate, nu pot oferi un suport moral puternic, influențează negativ copilului și îl determină la unele comportamente nedorite. Dintre acestea se pot enumera: acordul sau dezacordul părinților pentru educația copilului, acordul sau dezacordul cu gradul de severitate, lipsa de calm și de stabilitate în comportamentul părinților, intoleranța față de nesupunere și lipsa de respect, reacțiile părinților față de diferitele presiuni exercitate de copii. Acesta, din ambițiile sale, dorește să atragă atenția asupra sa, lucru care se poate manifesta și prin eșec școlar – școala fiind principala sa activitate la această vârstă.

În general, elevii care rămân în urmă au tendința de a da vina pe alții - nu au avut condiții de studiu, nu au fost ajutați, sunt persecutați de învățători, se predă mult și se cere prea mult, au avut prieteni răi.

În ultimul deceniu, în Republica Moldova a crescut exodul cetățenilor, care a format un număr mare de copii îngrijiți de un singur părinte sau de bunici, rude. În această situație, se constată necesitatea implicării active a tuturor factorilor angajați în actul educativ - părinți, profesori, conducerea învățământului, alte autorități – pentru a preveni eșecul școlar al elevului.

În final, se prezintă cauzele de ordin pedagogic ale eșecului școlar, care sunt deosebit de diverse:

- prezentarea într-un mod ilogic și neatractiv a conținutului lecției;
- evaluări injuste;
- tratarea incorectă a unor copii;
- autoritatea excesivă;
- conlucrarea insuficientă cu familia;
- pregătirea superficială pentru lecții;
- non-individualizarea procesului de învățământ;
- urmărirea insuficientă a procesului de dezvoltare psihopedagogic;
- existența de tensiuni în relația elev – învățător, etc.

Cauzele menționate, precum și altele, au o contribuție substanțială la apariția fenomenului de eșec școlar. Ca urmare a acestora, de obicei, se constată diminuarea sau chiar pierderea motivației elevului pentru activitățile sale de bază. O atenție deosebită trebuie să se acorde evaluării corecte a elevilor. Din păcate, de multe ori calificativul este transformat într-un scop de către cadrul didactic, iar elevii sunt într-o goană după obținerea de succese. Subiectivismul și arbitrariul notării care tinde să stârnească numeroase divergențe au pus în evidență diferite conflicte. Un elev care nu este notat corect cu toate că deține cunoștințele necesare tinde ca pe viitor să nu fie interesat de pregătirea sa, știind că notele mari vor fi acordate ca de obicei altora. Această practică nu face decât să pună bazele eșecului. Se impune o formulare cât mai precisă a obiectivelor fundamentale, la examinări și aprecierii elevului. Sprijinirea evoluției elevului sunt în măsură să determine concepția și metodele care vor fi folosite ca mijloc de prevenire a eșecului școlar.

Un rol aparte îi revine profesorului în cadrul primelor lecții, la stabilirea și menținerea interesului pentru obiectul de studiu. Uneori, se stabilește o practică defectuoasă a unor profesori de a stabili un rang de competențe ale elevilor în baza rezultatelor obținute la alte discipline de studiu, sau în baza informațiilor furnizate de colegii lor. Această situație are efecte negative, care, deseori, sunt greu depășite.

În cazul în care se depistează cazuri de eșec școlar, este necesar, inițial, să se întreprindă toate măsurile posibile în scopul precizării naturii și a particularităților acestui fenomen nedorit. Se recomandă de a pune întrebări similare celor care sunt prezentate în continuare.

- Este într-adevăr eșec școlar sau nu ?
- De când se manifestă ?
- Cât este de profund ?
- Care este aria de cuprindere (parțial sau general) ?
- Ce îl determină (factori obiectivi sau subiectivi) ?

Pentru exemplificare, se va constata că nu este suficient să spunem că un elev nu cunoaște un anumit capitol al fizicii, că nu știe să alcătuiască un circuit electric în serie care să funcționeze corect. Este important să se stabilească cauzele apariției acestei situații, legăturii informației de studiu cu alte teme ale cursului, adică să se facă un diagnostic multiaspectual. Prevenirea și combaterea eșecului școlar presupune cunoașterea formei concrete de manifestare și a cauzelor specifice care l-au generat. Luând în considerare complexitatea stabilirii diagnosticului corect al eșecului școlar, în prezent, considerăm că un real ajutor în astfel de situații trebuie să-l dea și psihologul. Depistarea și determinarea formei de manifestare a eșecului școlar trebuie să se facă cât mai devreme și să favorizeze acțiunea pedagogică, oportunitatea acesteia însemnând intervenția la timp și obținerea eficienței pedagogice.

În momentul în care se observă un potențial eșec școlar trebuie întocmit un program de recuperare. Acesta va fi minuțios elaborat deoarece poate fi puntea de ajutor pentru elev. Ca urmare, se poate stabili un "scenariu" al activităților pentru depășirea eșecului școlar:

- activități preventive;
- întocmirea programului individual de recuperare;
- organizarea realizării programului de recuperare.

În permanență trebuie să se insiste pe trăsăturile pozitive ale elevului, pe interesele acestuia. Elevul trebuie să se simtă stimulat, să observe că are unele realizări. În acest context, se poate pune accent pe dezvoltarea aptitudinilor creatoare ale elevilor pentru stimularea lor.

Concluzionând, se poate spune că stimularea aptitudinilor de școlarizare, tratarea diferențiată a elevilor, susținerea egalității de șanse în educație, sunt elemente ce pot conduce la prevenirea eșecului școlar. În mod logic, fiecare elev ar trebui să aibă șansa de a se realiza în contextul capacităților sale și al condițiilor pe care i le oferă societatea.

Eliminarea eșecului din activitatea școlară este o necesitate, o necesitate socială și morală, o dorință a fiecărui învățător care și-a împletit destinele vieții cu cele ale școlărilor.

Bibliografie:

1. Cosmovici, A. *Psihologie școlară*. Iași, Editura Polirom, 1999.
2. Iacob, L., Jureău, N. *Psihologia educației*. Cluj Napoca, Editura U. T. Pres, 2001.